

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 15/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jaana Heikkinen, sisäministeriö
- apulaisosastopäällikkö, kommodori Tomi Kivenjuuri, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Joni Korpinen, oikeusministeriö
- poliisitarkastaja Tuomas Pöyhönen, Poliisihallitus
- tulliyli tarkastaja Iisakki Anttila, Tulli
- esittelijäneuvos Mikko Eteläpää, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori Venla Roth, oikeusministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Helsingin käräjäoikeus
- Syyttäjälaitos
- keskusrikospoliisi
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- FiCom ry
- Pääallystöliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia, pakkokeinolakia, poliisilakia, henkilötietojen käsitte-lystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja tuloverolakia.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

Esityksessä ehdotetaan, että Rajavartiolaitos saisi toimivaltuuden estää ja selvittää rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä ihmiskaupparikoksia ilman liityntää laittoman maahantulon järjestämiseen. Nykyisin Rajavartiolaitos tutkii vain sellaisia ihmiskaupparikoksia, jotka liittyvät laittoman maahantulon järjestämiseen.

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin ehdotetaan lisättäväksi rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä havaittu rahanpesurikos silloin, kun epäillyn rikoksen esirikos on Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos tai kätkemisrikoksen esirikos eli varkaus-, kavallus-, ryöstö-, kiristys-, petos-, kiskonta- tai maksuvälinepetosrikos. Kätkemisrikoksia Rajavartiolaitos saisi jatkossa estää ja selvittää vastaavasti kuin rahanpesurikoksia eli rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan ja Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä.

Televalvonnan, muun peitellyn tiedonhankinnan kuin peitellyn tiedonhankinnan tietoverkossa ja henkilön teknisen seurannan toimivaltuuksia rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi ehdotetaan laajennettaviksi kaikkiin sellaisiin Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, lukuun ottamatta virka- ja sotilasrikoksia, laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvää panttivangin ottamista ja panttivangin ottamisen valmistelua sekä rajavartiioviranomaiseen kohdistuvista rikoksista virkamiehen väkivaltaista vastustamista, törkeää lahjuksen antamista ja yleisvaarallisia rikoksia.

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toimivaltuuksia. Päätöksen näiden toimivaltuuksien käytöstä tekisi keskusrikospoliisin päällikkö. Toimenpiteet toteuttaisi tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu rajavartiomies.

Lisäksi Rajavartiolaitokselle ehdotetaan oikeutta toteuttaa ohjattua tietolähdetoimintaa. Tietolähdetoimintaa saisi toteuttaa paitsi rikosten estämiseen ja selvittämiseen myös rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi merkityksellisten tietojen vastaanottamiseksi.

Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lakiin, pakkokeinolakiin, poliisilakiin, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin ja tuloverolakiin tehtäisiin ehdotetuista toimivaltuuksista johtuvat muutokset.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitteita rikostorjunnan ja ihmiskaupan torjunnan tehostamisesta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2025.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Rajavartiolaitokselle uusia toimivaltuuksia rikostorjuntaan sekä lisätään Rajavartiolaitoksen tutkittavana olevia rikosnimikkeitä. Esityksen tavoitteena on parantaa Rajavartiolaitoksen rikoksen estämis- ja selvittämiskykyä.

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan painopiste on ihmisten rajanylittämiseen liittyvän rikollisuuden torjunnassa, esimerkkinä tästä muun muassa laittoman maahantulon järjestäminen ja siihen liittyvät ihmiskaupparikokset, matkustusasiakirjoihin liittyvät väärennysrikokset sekä valtionrajarikokset. Lisäksi Rajavartiolaitos estää ja selvittää muun muassa luonnonvararikoksia ja merellisiä ympäristörikoksia.

Rikostorjunnan toimintaympäristö ja vaatimukset ovat muuttuneet viime vuosien aikana. Erityisesti tietoverkkojen rikollisessa hyödyntämisessä on tapahtunut suuri muutos. Esityksessä ehdotetaan Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimivaltuuksien rajoitettua laajentamista vastaamaan tätä rikollisuudessa tapahtunutta muutosta, jotta rikostorjunnan keinoin kyetään jatkossakin ylläpitämään rikoksia ennalta estävää vaikutusta ja saavuttamaan riittävä rikosvastuun toteutuminen.

Hallintovaliokunta katsoo, että kehitys rikollisen toiminnan siirtymisessä tietoverkkoihin perustelee yhteiskunnallista tarvetta niihin ehdotettuihin toimivaltuuksiin, jotka liittyvät tietoverkkoja hyväksikäyttäen tehtäviin rikoksiin. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentaminen

Esityksen 1. lakiehdotuksen 34 g §:ssä ehdotetaan Rajavartiolaitokselle oikeutta yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentamiseen. Tiedonhankintaa toteuttava rajavartiomies saa ehdotuksen mukaan laajentaa yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan koskemaan myös muun Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämistä tai selvittämistä, jos tiedonhankinnan aikana ilmenee, että toiminnan kohteen voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen tiedonhankinnan perusteena olevan Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen lisäksi siihen välittömästi liittyvään muuhun ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuun Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen.

Poliisilla ja Tullilla on oikeus kohdistaa peitetoimintaa tietoverkossa kaikkiin niihin rikoksiin, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta (poliisilain 5 luvun 28 §:n 3 momentti ja rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun 23 §:n 3 momentti). Hallintovaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä Rajavartiolaitokselle esitetään tätä samaa oikeutta Rajavartiolaitoksen tutkittaviksi kuuluvien rikosten osalta. Esityksessä (s. 29) myös todetaan, että esityksessä ei ehdoteta Rajavartiolaitokselle oikeutta käyttää mitään sellaisia salaisia tiedonhankinta- tai pakkokeinoja, jotka eivät jo ole poliisin tai Tullin käytettävissä.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

Valiokunnan saamasta selvityksestä kuitenkin ilmenee, että poliisilla ei ole oikeutta ehdotetun tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentamiseen, kun kyseessä on törkeä laittoman maahantulon järjestäminen. Poliisin oikeudesta laajentaa peitetoimintaa säädetään poliisilain 5 luvun 34 §:ssä ja Tullin oikeudesta rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun 31 §:ssä. Poliisilla ei 5 luvun 34 §:n ja pykälässä viitatus 28 §:n 2 momentin perusteella ole oikeutta laajentaa peitetoimintaa törkeän laittoman maahantulon järjestämiseen. Valiokunta toteaa, että tämä on myös todettu hallituksen esityksessä ehdotetun 34 g §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 52). Perustelujen mukaan tämä johtuu siitä, että peitetoiminta on kielletty Rajavartiolaitokselta eikä peitetoiminnan tarpeellisuutta poliisille ole törkeän laittoman maahantulon järjestämisen tutkinnan osalta arvioitu kumotun poliisilain (493/1995) tai nyt voimassa olevan poliisilain yhteydessä (HE 219/2008 vp, s. 47; HE 16/2013 vp, s. 23).

Valiokunta on aiemmissa PTR-viranomaisten (poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) toimivaltuuksia koskevissa kannanotoissaan (mm. HaVM 1/2024 vp — HE 107/2023 vp) pitänyt perusteltuna, että salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä uudistetaan yhdenmukaisesti ja että sääntely on tältä osin mahdollisimman samansisältöistä. Samoin valiokunta on todennut, että esitutkintaviranomaisten käytössä olevien tiedonhankintakeinojen yhdenmukainen sääntely on keskeistä toimivan viranomaisyhteistyön näkökulmasta.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä lähtökohtana Rajavartiolaitoksen tiedonhankinta- ja pakkokeinojen vastaavuutta poliisin ja Tullin kanssa, mutta samalla valiokunta katsoo, että laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvät rikokset ovat Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan ydinaluetta. Valiokunta pitää hallituksen esityksessä esitetyn ja saamansa selvityksen perusteella Rajavartiolaitokselle ehdotettua yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentamista törkeän laittoman maahantulon järjestämiseen perusteltuna.

Yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ja valeosto

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 34 a §:n 3 momentissa ja 34 h §:n 4 momentissa ehdotetaan, että yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ja valeosto ei ole sallittua asunnossa. Hallintovaliokunta toteaa, että Rajavartiolaitokselle ehdotetussa yksinomaan tietoverkossa tehtävässä peitetoiminnassa ja valeostossa on kyse anonyymistä toiminnasta tietoverkossa. Valiokunta pitää ehdotettuja säännöksiä tarpeettomina ja ehdottaa niiden poistamista jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 34 j §:n 1 momentin mukaan päätöksen yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta tekee keskusrikospoliisin päällikkö tehtävään määrätyn salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun pidättämiseen oikeutetun rajavartiomiehen esityksestä. Hallintovaliokunta toteaa, että saman lakiehdotuksen 34 f §:n 1 momentin mukaan päätöksen yksinomaan tietoverkossa tehtävästä peitetoiminnasta tekee keskusrikospoliisin päällikkö Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikön tai apulaisosastopäällikön taikka tehtävään määrätyn salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun pidättämiseen oikeutetun rajavartiomiehen esityksestä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetut päätösesitykset keskusrikospoliisille tekee yleensä salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiomies, mutta yksinomaan tietoverkossa tehtävää valeostoa koskevan päätösesityksen voi yhtä lailla kuin edellä todetusta peitetoiminnasta tehdä myös Rajavartiolaitok-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

sen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö. Lisäksi valiokunta katsoo, että säännösten yhdenmukaisuus helpottaa niiden soveltamista, ja ehdottaa 34 j §:n 1 momentin täydentämistä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

34 a §. Yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ja sen edellytykset. Ehdotetun 34 a §:n 3 momentin mukaan yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ei ole sallittua asunnossa. Hallituksen esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan säännös on ehdotettu pykälään selvyuden vuoksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun säännöksen tarkoitus on korostaa eroa reaali maailman peitetoimintaan. Edellä yleisperusteluissa valiokunta toteaa, että Rajavartiolaitokselle ehdotetussa peitetoiminnassa on kyse anonyymistä toiminnasta yksinomaan tietoverkossa. Tietoverkossa peitehenkilön ja kohdehenkilön tapaaminen fyysisesti ei ole mahdollista. Valiokunta katsoo, että säännöksestä voi saada virheellisen käsityksen siitä, että kohdehenkilön oleskelun sijaintipaikalla on ehdotetun säännöksen kannalta merkitystä. Valiokunta kuitenkin korostaa, että yksinomaan tietoverkossa tapahtuvassa toiminnassa ei hankita tietoa siitä tilasta, jossa kohdehenkilö on, vaan yksinomaan hänen toiminnastaan. Tilanne on verrattavissa tietoverkon ylitse tapahtuvaan tekniseen tarkkailuun, jossa ei puututa kotirauhan suojaan. Valiokunta on aiemmin mietinnössään siviilitiedustelulainsäädännöstä (HaVM 36/2018 vp—HE 292/2017 vp) todennut, että on selvää, ettei toimivaltuuden käytön sallittavuuden tulee perustua siihen, ovatko laite ja sitä käyttävä henkilö pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tilassa vai eivätkö ole. Hallintovaliokunta ehdottaa edellä todetun johdosta, että 1. lakiehdotuksen 34 a §:n 3 momentti poistetaan.

34 h §. Yksinomaan tietoverkossa tehtävä valeosto ja sen edellytykset. Ehdotetun 34 h §:n 4 momentin mukaan yksinomaan tietoverkossa tehtävä valeosto ei ole sallittua asunnossa. Hallintovaliokunta toistaa edellä 34 a §:n perusteluissa peitetoiminnasta asunnossa toteamansa koskemaan myös valeostoa yksinomaan tietoverkossa ja ehdottaa samoilla perusteilla 1. lakiehdotuksen 34 h §:n 4 momentin poistamista.

34 j §. Yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta päättäminen. Edellä yleisperusteluihin viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että 34 j §:n 1 momenttiin lisätään esitysoikeus salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun pidättämiseen oikeutetun rajavartiomiehen lisäksi myös Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikölle tai apulaisosastopäällikölle.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 15/2025 vp sisältyvät 2.—6. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 15/2025 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 4 §, 8 §:n 2 ja 3 momentti, 13 §, 14 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 23 §:n 2 momentti, 24 §:n 1 momentti, 29 §:n 3 momentti, 33 §:n 2 momentti, 36 §, 38 §:n 1 momentti, 52 §:n 5 ja 7 momentti, 58 § ja 59 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 4 § osaksi laissa 790/2019 ja 58 § osaksi laissa 461/2023, sekä

lisätään lakiin uusi 34 a—34 l § ja niiden edelle uusi väliotsikko sekä lakiin uusi 36 a ja 36 b § seuraavasti:

4 §

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvat rikokset

Rajavartiolaitoksen tehtävänä on estää, paljastaa ja selvittää seuraavia rikoksia:

- 1) rikoslain (39/1889) 17 luvun 7 §:ssä tarkoitettu valtionrajarikos ja 7 a §:ssä tarkoitettu lievä valtionrajarikos;
- 2) rikoslain 17 luvun 8 §:ssä tarkoitettu laittoman maahantulon järjestäminen ja 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä laittoman maahantulon järjestäminen;
- 3) laittoman maahantulon järjestäminen ja siihen liittyvä rikoslain 25 luvussa tarkoitettu vaapteen kohdistuva rikos;

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

4) rajavaltion, Rajavartiolaituksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitukselle säädetyt valvontatehtävien suorittamisen yhteydessä rikoslain 25 luvun 3 §:ssä tarkoitettu ihmiskauppa ja 3 a §:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa;

5) Rajavartiolaituksen tarkastettavaa asiakirjaa koskeva rikoslain 33 luvun 1 §:ssä tarkoitettu väärennys, 2 §:ssä tarkoitettu törkeä väärennys, 3 §:ssä tarkoitettu lievä väärennys ja 4 §:ssä tarkoitettu väärennysaineiston hallussapito;

6) rikoslain 17 luvun 7 c §:ssä tarkoitettu alueloukkaus ja muu Suomen alueellisen koskemattomuuden loukkaaminen;

7) rikoslain 48 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu metsästysrikos, 1 a §:ssä tarkoitettu törkeä metsästysrikos, 4 §:ssä tarkoitettu laittoman saaliin kätkeminen ja 4 a §:ssä tarkoitettu törkeä laittoman saaliin kätkeminen;

8) Rajavartiolaituksen valvottavaksi säädetyt sääntöjen noudattamatta jättäminen;

9) merilain (674/1994) 20 luvussa ja vesiliikennelain (782/2019) 8 luvussa rangaistavaksi säädetyt teot sekä vesiliikenteessä tapahtunut rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettu liikenneturvallisuuden vaarantaminen, 2 §:ssä tarkoitettu törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, 5 §:ssä tarkoitettu vesiliikennejuopumus, 8 §:ssä tarkoitettu kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle, 10 §:ssä tarkoitettu kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta ja 11 a §:ssä tarkoitettu liikenteen häirintä;

10) rajavartioviranomaiseen tai Rajavartiolaituksen ylläpidettäviin rajamerkkeihin ja rajalaitteisiin kohdistuva rikos;

11) rajavartiolaituksen 72 §:ssä tarkoitettu rajavyöhykerikkomus;

12) rajavaltion, Rajavartiolaituksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitukselle säädetyt valvontatehtävien suorittamisen yhteydessä rikoslain 32 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kätkemisrikos, 2 §:ssä tarkoitettu törkeä kätkemisrikos, 3 §:ssä tarkoitettu ammattimainen kätkemisrikos, 4 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen kätkemisrikos ja 5 §:ssä tarkoitettu kätkemisrikkomus;

13) rajavaltion, Rajavartiolaituksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitukselle säädetyt valvontatehtävien suorittamisen yhteydessä rikoslain 32 luvun 6 §:ssä tarkoitettu rahanpesu, 7 §:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 9 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu ja 10 §:ssä tarkoitettu rahanpesurikkomus, jos epäillyn rikoksen mainitun luvun 11 §:ssä tarkoitettu esirikos on Rajavartiolaituksen tutkittavaksi kuuluva rikos tai mainitun luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kätkemisrikosten esirikos;

14) rajavartiolaituksen hallinnosta annetun lain 30 tai 31 §:ssä tarkoitettujen sotilaskurinpitomenettelyn alaisen henkilön epäilty syyllistyminen sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoitettuun sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävään rikokseen, jollei Puolustusvoimien tai poliisin esitutkintaa koskevista toimivaltuuksista muuta johdu;

15) Rajavartiolaituksessa palvelevan henkilön epäilty syyllistyminen rikoslain 40 luvussa tarkoitettuun virkarikokseen, jollei Puolustusvoimien tai poliisin esitutkintaa koskevista toimivaltuuksista muuta johdu.

8 §

Rikoksen estämisen ja selvittämisen siirtäminen poliisille tai Tullille

Viranomaiselle, jolle rikoksen estäminen ja selvittäminen siirretään, varaa Rajavartiolaitukselle tilaisuuden osallistua estämiseen ja selvittämiseen myös siirron jälkeen, jos asia koskee:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

- 1) valtionrajarikosta;
- 2) laittoman maahantulon järjestämistä ja siihen liittyviä vapautteen kohdistuvia rikoksia taikka ihmiskaupparikosta;
- 3) Rajavartiolaitoksen tarkastettavan asiakirjan väärennysrikosta; tai
- 4) Suomen alueellisen koskemattomuuden loukkaamista.

Rajavartiolaitoksen on siirrettävä rikoksen selvittäminen poliisin suoritettavaksi, jos on syytä epäillä Rajavartiolaitoksessa palvelevan henkilön syyllistyneen sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävään rikokseen tai rikoslain 40 luvussa tarkoitettuun rikokseen ja rikoksen vakavuus tai luottamus tutkinnan puolueettomuuteen sitä edellyttää. Rikoksen selvittäminen on kuitenkin aina siirrettävä poliisin suoritettavaksi, jos rikoksesta epäilty on Rajavartiolaitoksen päällikön tai apulaispäällikön, kenraalin tai amiraalin virkaan nimitetty virkamies.

13 §

Salaisten tiedonhankintakeinojen käyttäminen

Tässä luvussa säädetään televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, peitellyn tiedonhankinnan, teknisen kuuntelun, teknisen katselun, teknisen seurannan ja teknisen laitetarkkailun (*tekninen tarkkailu*), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen, yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan, yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston, tietolähdetoiminnan ja valvotun läpilaskun käyttämisestä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseen taikka vaaran torjumiseen. Näitä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää salassa niiden kohteilta.

14 §

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön edellytykset

Sen lisäksi, mitä salaisten tiedonhankintakeinojen käytön erityisistä edellytyksistä jäljempänä säädetään, suunnitelmallista tarkkailua, teknistä kuuntelua, teknistä katselua, henkilön teknistä seuranta, teknistä laitetarkkailua, yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa, yksinomaan tietoverkossa tehtävää valeostoa, tietolähteen ohjattua käyttöä ja valvottua läpilaskua saadaan käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiselle. Yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston käyttäminen edellyttää lisäksi, että se on välttämätöntä rikoksen estämiseksi.

16 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Rajavartiolaitokselle voidaan sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä te-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

leosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, lukuun ottamatta:

- 1) 4 §:n 14 ja 15 kohdassa tarkoitettuja rikoksia;
- 2) rikoslain 16 luvun 1 §:ssä tarkoitettua virkamiehen väkivaltaista vastustamista ja 14 §:ssä tarkoitettua törkeää lahjuksen antamista;
- 3) laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvää rikoslain 25 luvun 4 §:ssä tarkoitettua panttivangin ottamista ja 4 a §:ssä tarkoitettua panttivangin ottamisen valmistelua;
- 4) Rajavartiolaitokseen kohdistuvia rikoslain 34 luvussa tarkoitettuja yleisvaarallisia rikoksia.

23 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Rajavartiolaitos saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, lukuun ottamatta 16 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuja rikoksia;
 - 2) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään kätkemisrikokseen.
-

24 §

Peitellystä tiedonhankinnasta päättäminen

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiomies päättää peitellystä tiedonhankinnasta Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi.

29 §

Tekninen seuranta ja sen edellytykset

Jos teknisen seurannan tarkoituksena on seurata henkilön liikkumista sijoittamalla seurantalaitte hänen yllään oleviin vaatteisiin tai mukanaan olevaan esineeseen (*henkilön tekninen seuranta*), saadaan toimenpide suorittaa vain, jos hänen voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, lukuun ottamatta 16 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuja rikoksia.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

33 §

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

Rajavartiolaitos saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sel- laista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimus- tenmukaisuuden sekä sen, ettei laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

Yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ja yksinomaan tietoverkossa tehtävä valeosto

34 a §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ja sen edellytykset

Peitetoiminnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön tai tämän toimintaan kohdistuvaa suunnitel- mallista tiedonhankintaa käyttämällä soluttautumista, jossa tiedonhankinnan edellyttämän luotta- muksen hankkimiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi käytetään vääriä, harhaut- tavia tai peiteltyjä tietoja tai rekisterimerkintöjä taikka valmistetaan tai käytetään vääriä asiakir- joja.

Rajavartiolaitoksella on oikeus kohdistaa tutkittavakseen kuuluvan rikoksen estämiseksi ja sel- vittämiseksi henkilöön peitetoimintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäyty- misen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän sellaiseen Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

~~Yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ei ole sallittua asunnossa.~~

34 b §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan toteuttaminen

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi suoritetta- van yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan toteuttaa tehtävään määrätty salaiseen tie- donhankintaan erityisesti koulutettu rajavartiomies.

34 c §

Rikoksentelekielto

Yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa suorittava rajavartiomies ei saa tehdä rikos- ta eikä aloittaa rikoksen tekemiseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

34 d §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Sen estämättä, mitä 34 c §:ssä säädetään, yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa suorittava rajavartiomies saa osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkia toimitiloja taikka kulku- tai muita sellaisia välineitä, osallistua henkilöiden, esineiden tai aineiden kuljettamiseen järjestämiseen, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaankin;
- 2) rajavartiomiehen toiminta ei tule aiheuttamaan vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle, vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
- 3) avustaminen edistää merkittävästi peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista.

Yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa suorittava rajavartiomies saa osallistua 37 §:ssä tarkoitetun valvotun läpilaskun kohteena olevan toimituksen järjestämiseen, jos osallistuminen edistää merkittävästi läpilaskun tavoitteen saavuttamista.

34 e §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa koskeva esitys ja suunnitelma

Yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa koskevassa esityksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö riittävästi yksilöitynä;
- 3) toimenpiteen perusteena oleva Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos riittävästi yksilöitynä;
- 4) yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan tavoite;
- 5) yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan tarpeellisuus;
- 6) muut kuin 1–5 kohdassa tarkoitetut yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan edellytysten arviointia varten tarvittavat tiedot.

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jonka tulee sisältää päätöksenteon ja peitetoiminnan toteuttamisen kannalta oleelliset ja riittävän yksityiskohtaiset tiedot. Suunnitelma annetaan tiedoksi keskusrikospoliisille. Suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

34 f §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävästä peitetoiminnasta päättäminen

Päätöksen tehtävään määrätyn salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun rajavartiomiehen toteuttamasta yksinomaan tietoverkossa tehtävästä peitetoiminnasta tekee keskusrikospoliisin päällikkö Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikön tai apulaisosastopäällikön taikka tehtävään määrätyn salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun pidättämiseen oikeutetun rajavartiomiehen esityksestä.

Päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan toteuttava hallintoyksikkö ja peitetoiminnan toteuttamisesta vastaava rajavartiomies;
- 3) tunnistetiedot yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa suorittavista rajavartiomiehistä;
- 4) tiedonhankinnan perusteena oleva Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos;
- 5) yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan kohteena oleva henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 4 kohdassa tarkoitettuun Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen, jos henkilö on tiedossa;
- 6) tosiseikat, joihin epäily ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan edellytykset perustuvat;
- 7) peitetoiminnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 8) päätöksen voimassaoloaika;
- 9) voidaanko yksinomaan tietoverkossa tehtävässä peitetoiminnassa tehdä 34 d §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, ja toimenpiteiden perusteena olevat tosiseikat sekä peitetoiminnan rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Peitetoiminnan lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

34 g §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentaminen

Jos yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan aikana ilmenee, että voidaan perustellusti olettaa toiminnan kohteena olevan henkilön syyllistyvän sen käyttämisen perusteena olevan Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen lisäksi siihen välittömästi liittyvään muuhun pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tai poliisilain 5 luvun 28 §:n 2 momentissa tarkoitettuun Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen tai törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, tehtävää suorittava rajavartiomies saa laajentaa yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan koskemaan myös sitä. Edellytyksenä on lisäksi, että peitetoiminnan välitön laajentaminen on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Toiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta keskusrikospoliisin päällikön ratkaistavaksi.

Jos yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan aikana ilmenee, että voidaan perustellusti olettaa muun kuin toiminnan kohteena olevan henkilön syyllistyvän pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tai poliisilain 5 luvun 28 §:n 2 momentissa tarkoitettuun Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen tai törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, tehtävää suorittava rajavartiomies saa laajentaa yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan koskemaan myös mainittua henkilöä. Edellytyksenä on lisäksi, että peitetoiminnan välitön laajentaminen on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Toiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta keskusrikospoliisin päällikön ratkaistavaksi.

Jos yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentamisessa on kyse muun kuin Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämisestä ja toiminnan toteuttajana on poliisi, toiminnan laajentamista koskevassa asiassa noudatetaan poliisilain 5 luvun 34 §:ää.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

34 h §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävä valeosto ja sen edellytykset

Valeostolla tarkoitetaan esitutkintaviranomaisen tekemää esineen, omaisuuden tai palvelun ostotarjousta tai ostoa, jonka tavoitteena on rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi saada viranomaisen haltuun tai löytää rikokseen liittyvä esine tai omaisuus taikka saada haltuun tai löytää todiste rikosasiassa tai rikoksella saatu hyöty.

Tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu rajavartiomies saa, siten kuin jäljempänä säädetään, tehdä yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston yleisön saataville toimitetusta myyntitarjouksesta Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai kyseessä on kätkemisrikos, ja on todennäköistä, että valeostolla saavutetaan 1 momentissa tarkoitettu tavoite. Muun kuin näyte-erän ostaminen edellyttää, että ostaminen on välttämätöntä valeoston toteuttamiseksi.

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttaja saa tehdä vain sellaista tiedonhankintaa, joka on välttämätöntä yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttamiseksi. Valeosto on toteutettava siten, ettei se saa kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi.

~~Yksinomaan tietoverkossa tehtävä peitetoiminta ei ole sallittua asunnossa.~~

34 i §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttaminen

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi suoritettavan yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttaa tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu rajavartiomies.

34 j §

Yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta päättäminen

Päätöksen 34 i §:ssä tarkoitetun tehtävään määrätyn salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun rajavartiomiehen toteuttamasta yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta tekee keskusrikospoliisin päällikkö **Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikön tai apulaisosastopäällikön taikka** tehtävään määrätyn salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun pidättämiseen oikeutetun rajavartiomiehen esityksestä.

Päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos;
- 2) yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston kohteena oleva henkilö;
- 3) tosiseikat, joihin epäily ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston edellytykset perustuvat;
- 4) yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston kohteena oleva esine, omaisuus tai palvelu;
- 5) yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston tarkoitus;

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

- 6) päätöksen voimassaoloaika;
- 7) yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 8) yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston rajoitukset ja ehdot.

34 k§

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttamista koskeva suunnitelma

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jos se on tarpeen toiminnan laajuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi. Suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

34 l§

Yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätös yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttamisesta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksen tekee yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttamisesta vastaava salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiomies.

Päätöksessä on mainittava:

- 1) yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta päättänyt rajavartiomies, päätöksen antopäivä ja sisältö;
- 2) yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttava hallintoyksikkö;
- 3) tunnistetiedot yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston suorittavista Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan rajavartiomiehistä;
- 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että yksinomaan tietoverkossa tehtävä valeosto ei saa kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;
- 5) yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.

Jos toimenpide ei siedä viivytystä, päätöstä ei tarvitse laatia kirjallisesti ennen yksinomaan tietoverkossa tehtävää valeostoa. Päätös on kuitenkin laadittava kirjallisesti viipymättä toimenpiteen jälkeen.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

36 §

Tietolähdetoiminta ja tietolähteen ohjatun käytön edellytykset

Tietolähdetoiminnalla tarkoitetaan muuta kuin satunnaista luottamuksellista, Rajavartiolaitokselle laissa tutkittavaksi säädettyjen rikosten estämiseen ja selvittämiseen tai rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi merkityksellisten tietojen vastaanottamista rajavartio- ja muun viranomaisen ulkopuoliselta henkilöltä (*tietolähde*).

Rajavartiolaitos saa pyytää tähän tarkoitukseen hyväksytyä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivaa, rekisteröityä ja tiedonhankintaan suostunutta tietolähdettä hankkimaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja (*tietolähteen ohjattu käyttö*).

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

Tietolähteen ohjatussa käytössä tietoja ei saa pyytää hankittavaksi sellaisella tavalla, joka edellyttäisi viranomaiselle kuuluvien toimivaltuuksien käyttöä tai joka vaarantaisi tietolähteen tai muun henkilön hengen tai terveyden. Ennen tietolähteen ohjattua käyttöä tietolähteelle on tehtävä selkoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä erityisesti hänelle lain mukaan sallitusta ja kielletystä toiminnasta. Tietolähteen turvallisuudesta on tarpeen mukaan huolehdittava tiedonhankinnan aikana ja sen jälkeen.

36 a §

Tietolähdettä koskevien tietojen käsittely ja palkkion maksu

Tietolähdettä koskevat tiedot voidaan tallettaa henkilörekisteriin. Tietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

Rekisteröidylle tietolähteelle voidaan maksaa palkkio. Perustellusta syystä palkkio voidaan maksaa myös rekisteröimättömälle tietolähteelle. Palkkion veronalaisuudesta säädetään erikseen.

36 b §

Tietolähteen ohjatusta käytöstä päättäminen

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiomies päättää tietolähteen ohjatusta käytöstä.

Päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös tietolähteen ohjatusta käytöstä on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan toteuttava hallintoyksikkö ja sen toteuttamisesta vastaava rajavartiomies;
- 3) tunnistetiedot tietolähteestä;
- 4) toimenpiteen peruste;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva henkilö, jos hän on päätöstä tehtäessä yksilöitävissä;
- 6) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 7) päätöksen voimassaoloaika;
- 8) tietolähteen ohjatun käytön rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Tietolähteen ohjatun käytön lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

38 §

Valvotusta läpilaskusta päättäminen

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiomies päättää Rajavartiolaitoksen suorittamasta valvotusta läpilaskusta.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

52 §

Salaisen tiedonhankintakeinin käytöstä ilmoittaminen

Suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, yksinomaan tietoverkossa tehtävästä peitetoiminnasta, yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta ja tietolähteen ohjatus- ta käytöstä ei ole velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ää.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan 39 §:ää. Yksinomaan tietoverkossa tehtävästä peitetoiminnasta, yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta ja tietolähteen ohjatus- ta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa. Tällöin tuomioistuimelle on toimitettava ainoastaan asian käsittelemiseksi välttämättömät tiedot. Asian käsittelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja siihen, että asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen suoja turvataan tarvittavin menettelytavoin ja tietoturvallisuusjärjestelyin.

58 §

Salaisten pakkokeinojen käyttäminen

Salaisten pakkokeinojen käyttöön Rajavartiolaitoksen suorittamassa esitutkinnassa sovelletaan pakkokeinolain 10 lukua jäljempänä säädetyin poikkeuksin.

Rajavartiolaitoksen käytössä eivät ole peitetoiminta ja valeosto, lukuun ottamatta yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa ja yksinomaan tietoverkossa tehtävää valeostoa.

Rajavartiolaitoksella on oikeus:

1) telekuunteluun ja tietojen hankkimiseen telekuuntelun sijasta vain selvittäessä törkeää laittoman maahantulon järjestämistä taikka ihmiskauppaa tai törkeää ihmiskauppaa;

2) televalvontaan selvittäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai törkeää laittoman saaliin kätke- mistä, 4 momentissa säädetyin poikkeuksin;

3) muuhun peiteltyyn tiedonhankintaan kuin pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peiteltyyn tiedonhankintaan tietoverkossa selvittäessä Rajavartiolaitoksen tutkit- tavaksi kuuluvaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, 4 momentissa säädetyin poikkeuksin, taikka suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimai- seen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvää kätkemisrikosta;

4) henkilön tekniseen seurantaan selvittäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaa ri- kosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, 4 momentissa sääde- tyin poikkeuksin.

Rajavartiolaitoksella ei ole oikeutta televalvontaan, henkilön tekniseen seurantaan ja muuhun peiteltyyn tiedonhankintaan kuin pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 4 momentissa tarkoitettuun pei- teltyyn tiedonhankintaan tietoverkossa selvittäessä:

1) 4 §:n 14 ja 15 kohdassa tarkoitettuja rikoksia;

2) rikoslain 16 luvun 1 §:ssä tarkoitettua virkamiehen väkivaltaista vastustamista ja 14 §:ssä tarkoitettua törkeää lahjuksen antamista;

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

3) laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvää rikoslain 25 luvun 4 §:ssä tarkoitettua panttivangin ottamista ja 4 a §:ssä tarkoitettua panttivangin ottamisen valmistelua;

4) Rajavartiolaitokseen kohdistuvia rikoslain 34 luvussa tarkoitettuja yleisvaarallisia rikoksia. Rajavartiolaitoksen suorittaessa 5 §:ssä tarkoitettua muuta esitutkintaa salaisista pakkokeinoista ei ole rajavartiomiehen käytettävissä telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, peitelty tiedonhankinta, henkilön tekninen seuranta, peitetoiminta, valeosto eikä tietolähteen ohjattu käyttö.

59 §

Peitellystä tiedonhankinnasta päättäminen rikoksen esitutkinnassa

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiomies päättää peitellystä tiedonhankinnasta Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja salaisiin pakkokeinoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä.

2.

Laki

rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 17 §:n 1 momentti, 17 c § sekä 17 d §:n 1, 2 ja 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 110/2018, seuraavasti:

17 §

Vaitiovelvollisuus

Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluva virkamies ei saa ilmaista luottamuksellisesti tietoja antaneen taikka yksinomaan tietoverkossa peitehenkilönä tai yksinomaan tietoverkossa valeosta-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

jana toimineen henkilöllisyyttä koskevaa tietoa, jos tiedon ilmaiseminen vaarantaisi tämän tai tämän läheisten turvallisuuden. Vaitiovelvollisuus on voimassa myös, jos henkilöllisyyttä koskevan tiedon ilmaiseminen vaarantaisi käynnissä jo olevan tai tulevan tiedonhankinnan.

17 c §

Ilmaisovelvollisuus oikeudenkäynnissä

Tuomioistuin voi määrätä ilmaistavaksi 17 §:n 1 momentissa tai 17 b §:n 1 momentissa tarkoitettua tietoa, jos ilmoittamatta jättäminen voisi loukata asianosaisen oikeutta puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä. Edellytyksenä määräämiselle on lisäksi, että syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, taikka sellaisen rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta siihen. Luottamuksellisesti tietoja antaneen henkilön taikka yksinomaan tietoverkossa peitehenkilönä tai yksinomaan tietoverkossa valeostajana toimineen henkilöllisyyttä ei tällöinkään saa määrätä ilmaistavaksi, jos siitä ilmeisesti aiheutuisi vakavaa vaaraa hänen tai hänen läheistensä turvallisuudelle.

17 d §

Ilmaisovelvollisuus rikosta selvitetäessä

Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluva on vaitiovelvollisuudestaan tai -oikeudestaan huolimatta velvollinen ilmaisemaan 17 §:n 1 momentissa ja 17 b §:n 1 momentissa tarkoitettua sellaisen tiedon, jonka ilmaiseminen on välttämätöntä esitutkinnan aloittamisen edellytysten arvioimiseksi, jos luottamuksellisesti tietoja antaneen on siinä ominaisuudessa taikka yksinomaan tietoverkossa toimineen peitehenkilön tai yksinomaan tietoverkossa toimineen valeostajan on siinä tehtävässä perusteltua syytä olettaa syyllistyneen rikokseen.

Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluva on velvollinen ilmaisemaan 1 momentissa tarkoitettua tietoa myös selvityksen saamiseksi asiassa, jossa esitutkinta on aloitettu, jos on perusteltua syytä epäillä, että luottamuksellisesti tietoja antanut on siinä ominaisuudessa taikka yksinomaan tietoverkossa toiminut peitehenkilö tai yksinomaan tietoverkossa toiminut valeostaja on siinä tehtävässä syyllistynyt rikokseen.

Jos 3 momentissa tarkoitettu asia koskee yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetointia, yksinomaan tietoverkossa tehtävää valeostoa tai tietolähteen ohjattua käyttöä, asia käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa. Muu ilmaisovelvollisuutta koskeva asia käsitellään siinä käräjäoikeudessa, jossa se käy sopivasti päinsä. Tiedon ilmaisemista koskevan pyynnön esittäjän ja ilmaisemisesta kieltäytyneen henkilön on oltava läsnä asiaa käsiteltäessä. Asiaa käsiteltäessä käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 1 §:n 2 momentti, 39 §:n 2 ja 4 momentti sekä 40 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti ja 39 §:n 2 momentti laissa 628/2015, 39 §:n 4 momentti laissa 112/2018 ja 40 §:n 1 momentti laissa 452/2023, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

1 §

Soveltamisala

Mitä tässä luvussa säädetään esitutkintaviranomaisen tai esitutkintavirkamiehen oikeudesta käyttää pakkokeinoja, koskee peitetoimintaa, valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä lukuun ottamatta poliisin lisäksi rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaisia sen mukaan kuin siitä laissa erikseen säädetään. Tullin oikeudesta käyttää peitetoimintaa, valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä tullirikoksen esitutkinnassa säädetään rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa. Tullirikoksen esitutkinnassa suoritettavan peitetoiminnan ja valeoston toteuttaa poliisi Tullin pyynnöstä. Keskusrikospoliisin päällikön päätöksellä yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston voi kuitenkin toteuttaa myös salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu tullirikostorjunnan tullimies. Rajavartiolaitoksen oikeudesta käyttää yksinomaan tietoverkossa tehtävää peitetoimintaa, yksinomaan tietoverkossa tehtävää valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen esitutkinnassa säädetään rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa. Keskusrikospoliisin päällikön päätöksellä yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston voi toteuttaa salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu rajavartiomies.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

39 §

Tietolähdetoiminta ja tietolähteen ohjatun käytön edellytykset

Poliisi, Tulli tai Rajavartiolaitos saa pyytää tähän tarkoitukseen hyväksytyä, henkilökohtaisilta ominaisuuksilta sopivaa, rekisteröityä ja tiedonhankintaan suostunutta tietolähdettä hankkimaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja (*tietolähteen ohjattu käyttö*).

Tietolähdettä koskevien tietojen tallettamisesta henkilörekisteriin ja palkkion maksamisesta säädetään poliisilaissa, rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa ja rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

40 §

Tietolähteen ohjatusta käytöstä päättäminen

Keskusrikospoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää tietolähteen ohjatusta käytöstä. Tietolähteen ohjatusta käytöstä Tullin tutkiman tullirikoksen selvittämiseksi päättää Tullin rikostorjunnan päällikkö tai tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu tullimies. Tietolähteen ohjatusta käytöstä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen selvittämiseksi päättää Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö tai apulaisosastopäällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu rajavartiomies.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

poliisilain 5 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 1 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 625/2015, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

1 §

Soveltamisala ja määritelmät

Mitä tässä luvussa säädetään poliisin tai poliisimiehen oikeudesta käyttää salaisia tiedonhankintakeinoja, koskee telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, peitetoimintaa, valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä lukuun ottamatta myös rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaisia sen mukaan kuin siitä laissa erikseen säädetään. Tullin oikeudesta tullirikoksen estämiseksi suoritettavasta peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä säädetään rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa (623/2015). Tullirikoksen estämiseksi suoritettavan peitetoiminnan ja valeoston toteuttaa poliisi Tullin pyynnöstä. Keskusrikospoliisin päällikön päätöksellä yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston voi kuitenkin toteuttaa myös salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu tullirikostorjunnan tullimies. Rajavartiolaitoksen oikeudesta Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi suoritettavasta yksinomaan tietoverkossa tehtävästä peitetoiminnasta, yksinomaan tietoverkossa tehtävästä valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä säädetään rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (108/2018). Keskusrikospoliisin päällikön päätöksellä yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston voi toteuttaa salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu rajavartiomies.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 12 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

12 §

Tietolähdetietojen käsittely

Rajavartiolaitos saa käsitellä rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 36 §:ssä tai pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 39 §:ssä tarkoitettua henkilöstä tämän lain 6 §:ssä tarkoitettujen henkilön perustietojen lisäksi seuraavia henkilötietoja:

- 1) tietolähteen käyttöä ja valvontaa koskevat tiedot;
- 2) tietolähteen antamien tietojen pääasiallinen sisältö.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

tuloverolain 92 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 92 b §:n 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 593/2019, seuraavasti:

92 b §

Todistelupalkkiot, vihjepalkkiot ja tietolähdetoiminnasta maksettavat palkkiot

Veronalaista tuloa eivät ole:

3) viranomaisen maksama palkkio sotilastiedustelusta annetussa laissa (590/2019) ja poliisilaissa (872/2011) tarkoitetulle tietolähteelle tiedustelutehtävien hoitamiseksi merkityksellisten tietojen hankkimisesta sekä rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (108/2018) tarkoitetulle tietolähteelle rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi merkityksellisten tietojen hankkimisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

Helsingissä 21.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Paula Werning sd
jäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro